

EL PROJECTE DE TRADUCCIÓ: UNA EINA PER A L'APRENTATGE COOPERATIU I LA PROFESSIONALITZACIÓ

AUTOR

Nom: Anabel Galán Mañas

Departament: Traducció i d'Interpretació

Centre: Facultat de Traducció i d'Interpretació

E-mail: isabel.galan@uab.cat

RESUM DE L'EXPERIÈNCIA

Aquest treball pretén presentar una experiència d'aprenentatge basat en projectes (ABP) amb estudiants de traducció. L'ABP proporciona l'oportunitat de, per una banda, treballar tant les competències genèriques com les específiques del camp de la traducció i, per altra banda, acostar-se al món professional, cosa que facilitarà la seva inserció laboral.

El treball en projectes es fa distribuint la classe en grups, cada un dels quals esdevé un equip de traducció. Les funcions que ocupen els membres de l'equip inclouen: 1) un documentalista, que cerca informació sobre el camp temàtic i textos paral·lels, 2) un terminòleg, que recull de manera sistematitzada la terminologia especialitzada, 3) dos o tres traductors, que fan les traduccions, 4) un corrector, que revisa i corregeix el text, tant pel que fa a les qüestions lingüístiques com de format i 5) un gestor de projectes, que coordina el treball dels membres de l'equip i és el responsable de crear un llibre d'estil que garanteixi la coherència del producte final.

ABSTRACT

The objective of this article is to present a project based learning (PBL) experience with translation students. The PBL gives the student the opportunity to, on the one hand, work in the general and specific competences and, on the other and, approach the professional market, which will ultimately facilitate their insertion into the labor market.

To work on projects the class is divided into groups, and each becomes a translation team. The members' roles include: 1) a documentalist, who searches for information about the subject area and parallel texts, 2) a terminologist, who systematically gathers the specialized terminology, 3) two or three translators, who translate, 4) a proof reader, who revises and corrects linguistic and format problems in the text, 5) a project manager, who coordinates the work of each team member and is responsible of creating a style book to establish the coherency of the final product.

PARAULES CLAU

Didàctica, traducció, aprenentatge basat en projectes.

ÀMBIT GENERAL D'INTERÈS DE LA INNOVACIÓ

L'aprenentatge basat en projectes és una eina ideal en l'ensenyament de la traducció perquè permet que l'estudiant treballi tant les competències genèriques com les específiques, a més d'apropar-lo al mercat laboral.

DESENVOLUPAMENT

1. Objectius

Els objectius que es volen assolir amb l'aprenentatge basat en projectes, sense perdre de vista els objectius del curs, són:

- 1) Involucrar l'estudiant en el seu procés d'aprenentatge, fent-lo reflexionar sobre el procés traductor, els recursos utilitzats, el temps invertit i els resultats obtinguts.
- 2) Acostumar l'estudiant a un treball cooperatiu, en què hagi de desenvolupar habilitats com la comunicació, l'organització i la presa de decisions en equip.
- 3) Apropar l'estudiant a la metodologia de treball del traductor professional, treballant a l'aula situacions reals o semblants a les del mercat laboral.

2. Descripció del treball

Aquesta comunicació pretén donar a conèixer l'experiència d'ensenyament-aprenentatge cooperatiu desenvolupada amb estudiants de traducció —tant de traducció general com de traducció especialitzada— des del 2004 i fins al 2007. La metodologia aplicada ha estat l'aprenentatge basat en projectes (ABP).

L'ABP és una experiència d'aprenentatge enriquidora i autèntica, ja que l'estudiant desenvolupa habilitats com l'autonomia o el treball en (i per a) l'equip i es prepara per al món professional.

Les assignatures de traducció són eminentment procedimentals. L'alumne ha de saber fer, és a dir, saber traduir diferents tipologies textuais fent servir les TIC. Aquest saber fer no surgeix del no res: l'alumne té uns coneixements previs a partir dels quals podrà construir nous coneixements, habilitats i aptituds.

Com a coneixements i habilitats previs considerem els de tipus general, com els coneixements enciclopèdics, lingüístics i culturals que té l'estudiant, i els de tipus traductològic, com la seva capacitat per contrastar els seus idiomes de treball —tant des del punt de vista lingüístic com textual—, l'aplicació de l'equivalència dinàmica d'un encàrrec de traducció i els aspectes instrumentals i professionals. Aquests coneixements i habilitats els ha adquirit en un nivell introductor de la llicenciatura, en què també ha tingut l'oportunitat de sistematitzar el procés traductor (organització dels arxius d'un treball de traducció, pretraducció: lectura i documentació, reexpressió del text en la llengua d'arribada, creació d'un glossari, revisió, lliurament i facturació).

Com que els coneixements i les habilitats han de tenir un significat per a l'alumne, l'ABP proporciona una oportunitat per a l'aprenentatge interdisciplinar en què l'estudiant ha d'integrar el contingut de diferents assignatures (traducció, terminologia, documentació i informàtica aplicades a la traducció) en el procés de producció de coneixement. Tots aquests aspectes són, en definitiva, els que l'aproparan al mercat laboral.

Com acabem de mencionar, apliquem l'aprenentatge basat en projectes quan l'alumne ha adquirit unes competències instrumentals i metodològiques del procés traductor i ja pot començar a treballar les tipologies textuais, que per la seva naturalesa s'adequen perfectament al treball amb projectes. Les assignatures s'organitzen en mòduls, i en cada mòdul es treballa una tipologia textual: textos comercials, turístics, periodístics, literaris, etc., en el cas de la traducció general, i manuals tècnics, descripcions tècniques, prospectes, articles científics, entre d'altres, en el cas de la traducció especialitzada.

Cada mòdul consta d'una o més unitats didàctiques, per a les quals es fa servir l'enfocament per tasques, i és al final de cada mòdul quan s'aplica l'ABP, que integra tots els continguts i competències que s'han definit per al mòdul.

L'ABP possibilita alhora el treball autònom i cooperatiu de l'alumne, proporciona una oportunitat per a l'aprenentatge interdisciplinari i introdueix projectes reals del món professional.

3. Metodologia

L'aplicació de l'aprenentatge basat en projectes es fa en diferents fases i, en totes elles, s'intenta involucrar l'estudiant en el procés de planificació i definició de pautes, ja que com més involucrat estigui més conscient serà del seu aprenentatge i estarà més disposat a assumir responsabilitats.

Al llarg de l'assignatura es fan dos projectes: un de curta durada, que serveix per sistematitzar la metodologia de l'aprenentatge cooperatiu, i un de llarga durada. Les pautes per a tots dos són les mateixes i l'únic que canvia és l'extensió i la dificultat del text original.

FASE 1. Planificació, distribució de grups i assignació de tasques

Considerem que aquesta és una de les fases principals, ja que si s'aconsegueix que l'estudiant capti els objectius que es volen assolir, entengui la metodologia del treball amb projectes i els beneficis que li pot aportar i col·labori en la definició dels criteris per a l'elaboració del projecte, els lliuraments i l'avaluació, tindrem l'èxit garantit.

Els aspectes que es tenen en compte són els següents:

Selecció del text original

Se'ls dona als estudiants la possibilitat d'escollir el text original que hauran de traduir, per a la qual cosa s'han de restringir a una extensió concreta del text i al camp temàtic del mòdul que s'estigui treballant. En el cas que els alumnes no busquin els textos serà el docent (o les empreses, si es tracta de projectes reals) qui els proveirà.

Distribució dels grups

Es formen grups de quatre persones, en funció de les tasques que hauran de desenvolupar. Els grups els solen formar ells mateixos i en els casos que algun estudiant no tingui grup per la raó que sigui és el docent qui li assigna.

Assignació de tasques

En cada grup s'han d'assignar membres per desenvolupar les següents tasques:

- Documentalista: cercar informació sobre el camp temàtic i textos paral·lels.
- Terminòleg: recollir de manera sistematitzada la terminologia especialitzada i crear un glossari.
- Traductor: traduir el text respectant l'encàrrec de traducció que s'hagi definit.
- Corrector: revisar i editar el text.
- Gestor del projecte: coordinar el treball dels membres de l'equip i crear un llibre d'estil per garantir la coherència de les traduccions dels diferents membres.

Els grups es fan de quatre membres, un desenvolupa les tasques de documentalista i terminòleg, dos fan de traductors i un altre és el gestor del projecte i el corrector. Com que al llarg de l'assignatura es fan dos projectes, els membres van canviant de funcions per permetre que tots desenvolupin les tasques pròpies d'un projecte real

de traducció i, respectar, d'aquesta manera, que tots els membres assoleixin els objectius de l'assignatura.

Definició de criteris

El docent proposa els criteris per desenvolupar el projecte i avaluar-ho, així com el barem de correcció de les traduccions, que ja coneixen tots de tasques anteriors.

- Especificacions de les funcions que ha de desenvolupar cada membre.
- Instruccions per portar a terme el projecte (dates de lliuraments —al professor o als membres del grup—, dates de les reunions, pautes per a un diari reflexiu de grup, hores i modalitats de tutorització...).
- Criteris d'avaluació per valorar l'acompliment de l'estudiant al llarg de tot el seu procés d'aprenentatge i el producte final.

FASE 2. DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE

Aquesta fase consisteix en portar a terme el projecte pas a pas. Els projectes es realitzen de manera semipresencial: algunes tasques es fan a classe i d'altres es fan fora de classe, especialment les que consisteixen en el treball autònom de cerca i creació. Es reserven uns minuts de les sessions de classe per a les reunions dels grups i una sessió sencera en acabar el projecte per què els grups puguin exposar el procés que han seguit i com han superat els obstacles que han trobat, tant els de caire traductològic com els de dinàmica de grup.

Definició de l'encàrrec de traducció

Cada grup ha de definir un encàrrec de traducció per al text que té assignat: client que fa l'encàrrec, finalitat de la traducció, format del text original (word, pdf, ppt, html...) i tarifa que s'ha d'aplicar, especificant si és al text original o al text final.

L'encàrrec condicionarà el text d'arribada.

Reunions de grup

Cada sessió de classe comença amb una reunió dels grups de màxim 20 minuts de durada, en què els membres han de discutir els dubtes i problemes que han trobat. En aquestes sessions també s'aprofita per comentar els dubtes als altres grups i intentar resoldre'ls en conjunt. En acabar la sessió han de fer constar en un diari de reflexió totes les idees, dubtes i conflictes que hagin sorgit fins al moment i com els han intentat resoldre, així com quins seran els punts que es tractaran en la seüent reunió. Aquest últim aspecte és molt important, perquè motiva els alumnes a portar la seva part de feina feta.

Tutorització

El professor queda a la disposició dels estudiants per ajudar-los a resoldre qualsevol mena de dubte. Les tutories poden ser personals o en grup al despatx en les hores previstes o per correu electrònic.

És un requisit indispensable que abans de dirigir-se al professor els estudiants apliquin la "regla de tres", és a dir, que busquin ells mateixos tres vies per resoldre el dubte, ja sigui exposant el problema davant el seu grup, a altres grups, a un especialista, etc.

Quan a partir dels lliuraments s'observa que un estudiant té dificultats per seguir el projecte se li ofereix una entrevista per resoldre els dubtes que tingui i, si és necessari, proposar-li alguna tasca de reforç.

Lliuraments

En començar el projecte es pacta un calendari amb tots els lliuraments que ha de fer l'alumne, ja siguin lliuraments individuals o del grup.

Entre els documents que han de lliurar hi ha un recull de textos paral·lels amb una explicació de per què es consideren significatius, els esborranys de la traducció i posteriorment la versió definitiva, el glossari, el llibre d'estil, les fitxes d'autoavaluació, els comentaris sobre com ha resolt els problemes de traducció que ha trobat i les fitxes sobre la dinàmica del grup.

És important que els alumnes sàpiguen què s'espera de cada lliurament, ja que si ho tenen clar és més probable que ho facin bé.

Després de cada lliurament l'estudiant rep una retroalimentació en el menor temps possible, que l'ajuda a millorar el seu procés d'aprenentatge. Quan no hi ha retroalimentació l'estudiant perd la motivació, ja que no sap si assoleix els objectius o no.

FASE 3. AVALUACIÓ DEL PROJECTE

L'aprenentatge basat en projectes és sinònim d'avaluació continuada, d'avaluació del procés d'aprenentatge i no del producte. En aquest sentit, l'assignatura se supera lliurant tots els materials, tot i que si un dels materials està malament l'estudiant té l'oportunitat de revisar-lo tantes vegades com calgui i tornar-lo a lliurar.

Autoavaluació

L'informe d'autoavaluació forma part dels documents que l'estudiant ha de lliurar i permet que tant l'estudiant com el professor identifiqui la seva evolució en el procés d'aprenentatge i reconegui els propis errors.

Coavaluació entre els companys del mateix grup

La coavaluació es fa servir al llarg de tot el projecte, ja que com que es tracta d'un projecte comú, tots els membres han de fer una valoració de les aportacions dels companys abans de juntar totes les "peces".

Coavaluació entre grups

Un cop els projectes es donen per finalitzats, cada grup fa la revisió del projecte d'un altre grup basant-se en els criteris que es van definir al principi i fa un informe.

Avaluació del professor

A partir de l'informe dels grups, el professor avalua els projectes i els dona una retroalimentació. Com ja hem esmentat abans, els estudiants coneixen bé els criteris des de l'inici del projecte.

Prova final

Al final del projecte es fa una prova individual que serveix per verificar que l'alumne ha assolit els objectius definits al principi del projecte i que ha participat activament.

Aquesta prova serveix per demostrar la interdependència positiva, ja que tots els membres han de conèixer el treball de l'equip. Es tracta d'una prova breu on l'estudiant ha de contestar qüestions sobre l'organització del treball, les estratègies per resoldre els problemes de traducció que hagin trobat, la documentació utilitzada, els conflictes del grup...

Per motivar que els alumnes s'ajudin mutuament, aquesta prova serveix per pujar un punt a la nota final del projecte si tots els membres l'aproven. I, al contrari, si algun dels membres la suspèn se'ls baixa un punt a tots.

4. Resultats

Després d'aplicar l'aprenentatge basat en projectes en tres assignatures de traducció podem dir que hem millorat amb la pràctica. Les valoracions que hem rebut per part dels alumnes sempre han estat positives. Per part nostra, el principal problema que ens hem trobat, causat per la nostra inexperiència, ha estat la manca de definició de criteris tant per a la valoració del procés d'aprenentatge i de la traducció lliurada com de la dinàmica de grup.

Com a aspectes negatius que hem anat ensopant podem enumerar els següents:

Per part dels estudiants

- Falta d'hàbit en el treball cooperatiu. Alguns alumnes insisteixen en fer el treball individualment i d'altres intenten "repenjar-se" del grup. Se'ls ha d'explicar que amb l'ABP l'èxit de cada membre depèn de l'èxit dels altres, i ningú no pot assolir els seus objectius si no els assoleixen també els altres membres del grup.
- Feina excessiva. Si bé al llarg del curs es queixen que han de treballar molt, en acabar valoren l'esforç molt positivament i diuen que "es treballa molt però s'aprèn molt".
- Mínim esforç. Quan vam començar a aplicar aquesta metodologia, el programa contemplava l'opció que l'examen comptés el 100%, cosa que motivava que alguns alumnes deixessin córrer el projecte i es presentessin a l'examen (de només dues hores de duració!). En posteriors edicions s'ha eliminat aquesta possibilitat, de manera que si no es realitza el projecte no s'aprova l'assignatura.

Per part del professor

- Confusió entre aprenentatge cooperatiu i aprenentatge col·laboratiu. Com a conseqüència, i donat que el grup no quedava avaluat per la contribució de cada membre, no hi havia una cooperació activa i positiva.
- Ingent quantitat de feina. D'una banda, ens havíem de formar de manera autodidacta en l'aprenentatge cooperatiu, definir objectius, criteris d'avaluació, etc. i, d'altra banda, havíem de revisar nosaltres sols tots els lliuraments.
- Falta d'experiència en la definició de criteris d'avaluació clars per a un aprenentatge cooperatiu.
- Falta d'experiència en la dinàmica de grups.

Com a aspectes positius podem mencionar els següents:

Per part dels estudiants

- Treball constant. Els estudiants comproven que amb el treball constant no només aproven l'assignatura sinó que treuen molt bones notes i no han de preocupar-se de cap examen final.
- Individus autònoms. El treball autònom sense el professor, ja sigui individual o en equip, crea individus autònoms i més eficients.
- Professionalització. Valoren molt positivament poder treballar a la universitat amb projectes reals, quan s'ha donat el cas, i amb projectes que simulen un treball de traducció real per al que han de desenvolupar les diferents funcions, preparar el pressupost per al "client", conèixer les tarifes del mercat i fins i tot emetre la factura.

Per part del professor

- Sistematització de la metodologia. El fet de programar dos projectes (un dels quals és molt curt però garanteix que l'estudiant sistematzi una nova manera de treballar, i un altre una mica més llarg i complexe) ha tingut com a resultat

una millora evident, ja que conèixer la metodologia li ha donat confiança a l'alumne i, en conseqüència, un millor rendiment.

- Criteris d'avaluació. Com millor definim els criteris que es faran servir en l'avaluació del seu treball millor és el rendiment l'estudiant, que sap quins són els objectius que ha d'assolir. D'altra banda, l'avaluació és més rigorosa, objectiva i comprensible per a l'estudiant.
- Mercat de treball. Després de treballar amb l'aprenentatge basat en projectes constatem que els estudiants surten preparats per al mercat de treball. Aquesta metodologia els permet sistematitzar totes les fases d'un treball de traducció real, simulant des dels contactes amb el client per practicar el to que s'ha d'emprar, la revisió d'una traducció, la reflexió sobre les tècniques de traducció o l'emissió d'una factura.
- Procés d'aprenentatge. L'ABP permet que el professor conegui millor l'evolució de l'alumne.

Els nostres objectius de millora són els següents:

Concretar encara més els criteris d'avaluació i qualificació.

Incorporar criteris que assegurin l'autoavaluació continuada dels materials que generi l'equip.

Definir més acuradament les orientacions per realitzar el projecte, especificant els passos de totes les fases que el componen.

Establir un calendari de lliuraments que garanteixi la retroalimentació dels lliuraments.

Sistematitzar la retroalimentació dels lliuraments, de manera que l'estudiant sigui conscient en tot moment de les seves dificultats i conegui els recursos per superar-se.

Aconseguir col·laboracions reals amb empreses que introdueixin l'estudiant al mercat laboral i que aquest ja pugui incloure en el seu currículum professional.

CONCLUSIONS

La principal conclusió que extraïem de l'aplicació de l'ABP a l'aula és que augmenta el rendiment acadèmic i el compromís de l'estudiant. El fet d'haver d'explicar la seva feina als seus companys fa que ell mateix la compregui més. A més, se sent altament motivat perquè és ell qui resol els problemes, planifica i dirigeix les activitats d'aprenentatge i el seu projecte.

L'ABP és una eina que integra tant competències genèriques (treball cooperatiu, comunicació oral, comunicació escrita, planificació i organització...) com competències específiques (aplicar els principis metodològics i estratègics al procés de traducció, contrastar els idiomes de treball i evitar interferències, operar en el mercat de treball, documentar-se i fer servir les eines necessàries per resoldre els problemes de traducció o traduir diferents gèneres textuais).

La reflexió que implica l'aprenentatge cooperatiu sobre l'evolució al llarg del procés, la qualitat dels productes lliurats i la interacció entre els membres del grup fa que l'estudiant adopti una perspectiva crítica sobre el seu esforç, la seva progressió i els resultats obtinguts.

L'alumne se sent altament estimulat pel seu apropament al mercat laboral. Amb l'ABP l'estudiant troba connexions interdisciplinars, fa servir les noves tecnologies

aplicades a la traducció, recorre tot el procés traductor i practica habilitats que li seran necessàries en l'execució del seu treball, com per exemple gestionar-se el temps, exercir la responsabilitat, prendre decisions o treballar amb interdependència i cooperació.

Pel que fa a la feina del professor, incrementa el nombre d'hores de dedicació en relació amb l'ensenyament tradicional, sobre tot en la fase de planificació i de retroalimentació. No obstant això, el professor gaudeix la satisfacció d'aconseguir estudiants que assoleixen els objectius de l'assignatura, autònoms i, en definitiva, preparats per sortir al mercat laboral, que és l'objectiu màxim de la formació acadèmica.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CARRASQUER, P. [et al.] (2006) *Aprenentatge cooperatiu en ciències socials (ACECS) (GI-IDES)*. Col. Eines 4. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

DOMINGO, J. (2005) «L'aprenentatge cooperatiu. Una eina al servei d'una altra manera de fer docència.» [<http://giac.upc.es>]

MONEREO FONT, C. y DURÁN GISBERT, D. (2002) *Entramados. Métodos de aprendizaje cooperativo y colaborativo*. Barcelona: Ed. Edebé.

BUCK INSTITUTE FOR EDUCATION (2003) "Project Based Learning Handbook. A guide to standards-focused project based learning for middle and high school teachers." [<http://www.bie.org/pbl/pblhandbook/index.php>]

EL PROJECTE DE TRADUCCIÓ: UNA EINA PER A L'APRENENTATGE COOPERATIU I LA PROFESSIONALITZACIÓ

Autora: Anabel Galán Mañas
Correu electrònic: isabel.galan@uab.cat
Departament de Traducció i d'Interpretació

INTRODUCCIÓ

L'ensenyament-aprenentatge de la traducció parteix d'un saber bàsicament procedimental: l'alumne ha de saber fer. En aquest sentit, l'aprenentatge basat en projectes (ABP) es presenta com a una eina molt enriquidora per als nivells avançats, en què ha de saber traduir tipologies textuais.

L'ABP possibilita el treball autònom i cooperatiu de l'alumne, proporciona una oportunitat per a l'aprenentatge interdisciplinari amb la integració de continguts de diferents assignatures (traducció, terminologia, documentació i informàtica aplicades a la traducció) en el procés de producció de coneixement i introdueix projectes reals del món professional.

OBJECTIUS

- ▶ Involucrar l'estudiant en el seu procés d'aprenentatge, fent-lo reflexionar sobre el procés traductor, els recursos utilitzats, el temps invertit i els resultats obtinguts.
- ▶ Acostumar l'estudiant a un treball cooperatiu, en què hagi de desenvolupar habilitats com la comunicació, l'organització i la presa de decisions en equip.
- ▶ Apropar l'estudiant a la metodologia de treball del traductor professional, treballant a l'aula situacions reals o semblants a les del mercat laboral.

METODOLOGIA

Fase 1: Planificació

- ▶ Distribució dels grups
- ▶ Assignació de tasques
 - Documentalista
 - Terminòleg
 - Traductor
 - Gestor del projecte
- ▶ Definició de criteris

Fase 2: Desenvolupament

- ▶ Definició de l'encàrrec de traducció
- ▶ Reunions de grup
- ▶ Tutorització
- ▶ Lliuraments

Fase 3: Avaluació del projecte

- ▶ Autoavaluació
- ▶ Coavaluació entre els companys del mateix grup
- ▶ Coavaluació entre grups
- ▶ Avaluació del professor
- ▶ Prova final

RESULTATS

Aspectes negatius

- ▶ Falta d'hàbits en AC
- ▶ Queixa: feina excessiva
- ▶ Mínim esforç = examen

Aspectes positius

- ▶ Treball constant
- ▶ Autonomia
- ▶ Professionalització

Estudiant

A.COOP. ≠ A.COL.

- ▶ Acumulació feina:
 - Autoformació
 - Organització
 - Correccions
- ▶ Falta d'experiència:
 - Criteris d'avaluació
 - Dinàmica de grup

- ▶ Sistematització
 - dos projectes
- ▶ Criteris d'avaluació
 - Objectivitat
 - Millor rendiment
- ▶ Procés traductor
 - mercat laboral
- ▶ Seguiment evolució

Professor

CONCLUSIONS

- ▶ Augment rendiment acadèmic i compromís
- ▶ Integració competències genèriques + específiques
- ▶ Adopció de perspectiva crítica: progrés, resultats, interacció
- ▶ Estudiant: més estimulat per connexions interdisciplinàries, TIC, simulació projecte real → mercat laboral
- ▶ Professor: més dedicació però satisfacció d'estudiants autònoms, assoleixen objectius i estan preparats per al mercat laboral

IV Jornades d'Innovació Docent

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Setembre 2007